

جمهوری اسلامی ایران
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی
مرکز آمار ایران

**تعاریف و مفاهیم استاندارد بخش فرهنگ و هنر
(سازمان اوقاف و امور خیریه)**

بهمن ماه ۱۳۸۶

۳۲-ST-۰۱-۰۱

فهرست مندرجات

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۵
تاریخچه.....	۶
بخش‌های موضوعی.....	۷
فرایند استاندارد سازی تعاریف و مفاهیم.....	۸
بخش فرهنگ و هنر.....	۹
فهرست واژه‌ها.....	۱۱
واژه‌ها و تعاریف نهایی سازمان اوقاف و امور خیریه.....	۱۵

مقدمه

در بند (و) ماده ۳ قانون تاسیس مرکز آمار ایران، این مرکز مسئولیت تهیه تعاریف و تعیین مفاهیم و معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری را برعهده دارد و ماده ۸ همان قانون، وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی را موظف کرده است که درانجام آمارگیری‌ها از تعاریف و مفاهیم، روش‌ها و معیارها و طبقه‌بندی‌های مرکز آمار تبعیت نمایند. مرکز آمار ایران به عنوان یکی از مهمترین ارکان نظام آماری کشور، در راستای اجرای قوانین و پاسخگویی به نیازها همواره در تلاش بوده است که به اقدامات اساسی یکسان‌سازی و استاندارد کردن تعاریف آماری بپردازد. نشریات منتشر شده در این زمینه حاصل فعالیت کارشناسان مرکز آمار ایران و صاحب‌نظران دستگاه‌های اجرایی مربوطه است. بخش مهمی از اختلاف‌های موجود در نتایج طرح‌ها و گزارش‌های آماری ناشی از یکسان نبودن تعاریف و مفاهیم آماری مورد استفاده در دستگاه‌های تولید کننده آمار است که این موضوع موجب بروز مشکلات متعددی از قبیل عدم قابلیت مقایسه پذیری و جمع‌پذیری آمارها در سطح ملی و بین‌المللی، عدم امکان استفاده از سری‌های زمانی، اتلاف منابع مالی و انسانی و در نهایت کاهش اعتماد عمومی نسبت به آمار منتشره می‌شود.

تاریخچه

علی‌رغم وجود دشواری‌های موجود در راه تهیه و تدوین تعاریف و مفاهیم استاندارد، اقدامات انجام شده در این خصوص از زمان تأسیس مرکز آمار ایران تا به امروز به شرح ذیل می‌باشد:

- سال ۱۳۵۰، طی مکاتبه با ۱۱ وزارتخانه، پیش‌نویس تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در آمارگیری‌های کشور تدوین شد. این گزارش حاوی ۵۶ واژه است که به صورت موضوعی منتشر شد و به منظور نظرخواهی به وزارتخانه‌هایی که اعلام همکاری نمودند، ارسال شد.
- سال ۱۳۵۲، مجموعه کوچکی از تعاریف به صورت موضوعی تحت عنوان «پیش‌نویس مقدماتی تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در آمارگیری‌های کشور» منتشر شد.
- سال ۱۳۶۲، به منظور برنامه‌ریزی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵ کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت کار، وزارت کشور، بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه وقت و مرکز آمار ایران تشکیل شد که حاصل کار این کمیته گزارشی در خصوص تعاریف اقلام آماری مورد استفاده در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۶۵ است.
- سال ۱۳۶۴، مرکز آمار ایران اقدام به جمع‌آوری تعاریف و مفاهیم موجود سازمان‌های تولیدکننده آمار نمود. در این مرحله ۴۰۵ منبع و نشریه آماری مطالعه شد و تعاریف به صورت الفبایی در چهار نشریه به تدریج تا سال ۱۳۷۱ منتشر شد.
- سال ۱۳۷۳، فعالیت استانداردسازی تعاریف و مفاهیم آماری به شکل گسترده‌تری در دفتر تحقیق و توسعه وقت مرکز آمار ایران در راستای اجرای ماده قانونی مورد اشاره و با استفاده از سوابق قبلی در دو مرحله اجرا شد. در مرحله اول تمامی تعاریف موجود برای اقلام آماری شناخته شده، از دستگاه‌های تولیدکننده آمار جمع‌آوری شد و مورد بررسی قرار گرفت که حاصل آن به صورت نشریه‌ای تحت عنوان «فرهنگ تعاریف و مفاهیم آماری بکار رفته در طرح‌ها و گزارش‌های آماری» به صورت الفبایی در قالب ۱۰ جلد، ۵۴۰۰ صفحه و ۷۹۰۰ واژه و تعاریف، تدوین و در سال ۱۳۷۴ منتشر شد. در مرحله دوم با انتساب واژه‌های آماری جمع‌آوری شده به بخش‌های موضوعی مختلف (که بر اساس ویرایش سوم طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی - ISIC تنظیم شده بود) و تشکیل گروه کاری در هر بخش مرکب از کارشناسان و صاحب‌نظران مرکز آمار ایران و سایر دستگاه‌های اجرایی به بحث و بررسی تعاریف پرداختند که در سال ۱۳۷۹ به انتشار ویرایش اول کتاب «تعاریف و مفاهیم استاندارد برای استفاده در طرح‌ها و گزارش‌های آماری» در ۱۵ بخش انجامید.
- در سال ۱۳۸۲، با ایجاد دفتری مستقل در تشکیلات مرکز، استانداردسازی تعاریف و مفاهیم به این دفتر منتقل شد و فعالیت مذکور به صورت سازمان یافته و با انسجام و

گسترده‌تری بیش‌تری ادامه پیدا کرد. دفتر استانداردهای آماری با بررسی روند یکسان‌سازی تعاریف و موانع و مشکلات موجود "فرایند استانداردسازی تعاریف در چارچوب نظام آماری کشور" را مطابق با بند ۵ وظایف کمیته آمار بخشی و براساس مصوبه شورای عالی آمار، طراحی نمود که در آن به ارکان فرایند استاندارد سازی تعاریف، ترکیب و وظایف اعضاء و گردش فرایند اشاره شده است. در همین راستا بخش‌های موضوعی تعاریف بر اساس تلفیقی از بخش‌های نسخه سوم و پیش‌نویس نسخه چهارم طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی و بخش‌های تعیین شده در سال ۷۴ تنظیم شد و به دنبال آن سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط به هر بخش تعیین شدند.

بخش‌های موضوعی تعریف شده به شرح زیر می‌باشد:

- جمعیت و نیروی انسانی
- کشاورزی، شکار، جنگل‌داری و ماهیگیری
- معدن
- صنعت
- آب، فاضلاب و محیط زیست
- برق، گاز و انرژی
- ساختمان و مسکن
- حمل و نقل و انبارداری
- ارتباطات و اطلاعات
- بازرگانی، رستوران و هتلداری
- بهداشت و خدمات اجتماعی
- آموزش
- فرهنگ و هنر
- تربیت بدنی
- خدمات مالی و بیمه
- امور قضایی
- امور نظامی و انتظامی
- حساب‌های ملی
- سایر

براساس بخش‌های تعیین شده با تشکیل گروه استانداردسازی تعاریف والویت گذاری در تهیه تعاریف استاندارد برای دستگاه‌های اجرایی کشور، کار استانداردسازی و بازنگری تعاریف در دفتر استانداردهای آماری آغاز شده است.

دستگاه‌های اجرایی که تا پایان سال ۱۳۸۵ فعالیت استانداردسازی تعاریف آن‌ها به اتمام رسیده است عبارتند از: سازمان ثبت احوال کشور، وزارت راه و ترابری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیروی انتظامی، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت بازرگانی، سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، جمعیت هلال احمر، سازمان انتقال خون، سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) که تعاریف نهایی آن‌ها از طریق مرکز آمار ایران به تمامی دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شده است. نتایج این فعالیت‌ها در ویرایش دوم نشریه «تعاریف و مفاهیم استاندارد برای استفاده در طرح‌ها و گزارش‌های آماری» در دست چاپ می‌باشد و از طریق درگاه ملی آمار نیز قابل دستیابی است. دفتر استانداردهای آماری متعهد شده تا پایان برنامه چهارم توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور استاندارد سازی ۲۰۰۰ واژه را به اتمام رساند.

■ سال ۱۳۸۶، استانداردسازی تعاریف واژه‌های وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، تعاون، صنایع و معادن، امور اقتصادی و دارایی، سازمان تربیت بدنی و بانک مرکزی بر اساس اولویت‌ها و اعلام نیازهای موجود در دستور کار دفتر استانداردهای آماری قرار گرفته است.

فرایند استانداردسازی تعاریف و مفاهیم

- دریافت و بررسی واژه‌ها (اعم از واژه‌های مصوب شورای عالی آمار یا واژه‌های اعلام شده از طرف دستگاه‌های اجرایی مربوطه) در جلسات کارشناسی و تکمیل فرم ۱ (فرم بررسی واژه‌ها) و فرم ۲ (نتایج بررسی)
- آماده‌سازی اطلاعات مربوط به واژه‌ها (از قبیل شماره قلم ثبتی، واژه‌های مترادف، مرتبط، تعاریف و منابع موجود در زمینه واژه، نظرات ارسال شده و تعریف نهایی) و تکمیل فرم «شناسنامه واژه»
- دعوت از نمایندگان دفاتر مرتبط مرکز آمار، صاحب‌نظران و نمایندگان سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط، به منظور ارائه تعریف جامع و مانع از واژه در جلسات کارشناسی
- اخذ تأییدیه از شرکت‌کنندگان در جلسه و مدیران مستقیم آن‌ها

- ابلاغ تعاریف نهایی توسط مرکز آمار ایران به کمیته آمار بخشی سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی برای استفاده در طرح ره آماده

هیات محترم وزیران مبنی بر اجرای ساماندهی آمارهای ثبتی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تشکیل شده است. این کمیته با برگزاری جلسات متعدد کارشناسی، ویرایش اول کتاب « تعاریف و مفاهیم واژه‌ها و اقلام آماری حوزه فرهنگ و هنر» را در سال ۱۳۸۱ و ویرایش دوم آن را پس از بازنگری همراه با اقلام آماری مصوب شورای عالی آمار با همکاری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۴ منتشر کرده است.

در حال حاضر استانداردسازی تعاریف و مفاهیم واژه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مبتنی بر کتاب مذکور و مستندات گذشته انجام می‌پذیرد .

از آن جا که اجرای طرح آمارگیری سازمان اوقاف و امورخیریه در دست اقدام است کار استانداردسازی تعاریف و مفاهیم این سازمان در اولویت قرار گرفته و به انجام رسیده است که حاصل این فعالیت مجموعه حاضر است که مشتمل بر ۱۰۰ واژه و تعریف می‌باشد.

علی رغم تلاش‌های تهیه کنندگان، این گزارش مصون از خطا و اشتباه نمی‌باشد. مرکز آمار ایران ضمن تشکر از تمامی دستگاه‌های تولیدکننده آمار که در اجرای این فرایند مشارکت نموده‌اند، انتظار دارد با انتقادات سازنده و بیان نظرات اصلاحی، این مرکز را در اجرای مرحله بعد یعنی بازنگری و تکمیل این مجموعه، یاری دهند.

مرکز آمار ایران

فهرست واژه‌ها

عنوان	صفحه
آب انبار.....	۱۵
آتشکده	۱۵
اجاره	۱۵
استنساخ اسناد وقفی.....	۱۵
ارزش رقبه	۱۵
ارزش هنری سند وقفی.....	۱۵
افراز موقوفات.....	۱۵
امام جماعت	۱۶
امام جماعت راتب.....	۱۶
امام جماعت غیر راتب (نایب).....	۱۶
اموال غیر منقول اماکن مذهبی و موسسات خیریه.....	۱۶
اموال منقول اماکن مذهبی، موقوفات و موسسات خیریه	۱۶
امین موقوفه یا مکان مذهبی.....	۱۶
امین منضم.....	۱۶
اهدایی به موقوفه.....	۱۷
بازنویسی اسناد وقفی.....	۱۷
بازخوانی اسناد وقفی.....	۱۷
بقعه متبرکه.....	۱۷
بودجه موقوفه مکان مذهبی و موسسه خیریه.....	۱۷
بیمارستان موقوفه	۱۷
پذیره انتقال.....	۱۷
پذیره اولیه.....	۱۸

صفحه	عنوان
۱۸	تصحیح اسناد وقفی
۱۸	ثلث باقی
۱۸	حابس
۱۸	حافظ قرآن کریم
۱۸	حبس
۱۸	حبسنامه
۱۹	حسینیه
۱۹	خادم
۱۹	خانقاه
۱۹	داور قرآنی
۱۹	درآمد بقعه متبرکه
۱۹	درآمد موقوفه
۱۹	درمانگاه موقوفه
۲۰	درمانگاه وابسته به مکان مذهبی
۲۰	رقبه
۲۰	رویداد فرهنگی اوقاف و امور خیریه
۲۰	زیارت
۲۰	زیارتگاه امام یا امامزاده
۲۰	زیارتگاه بزرگان سایر ادیان
۲۰	زیارتگاه سایر بزرگان دین اسلام
۲۰	سند وقفی
۲۱	سند رسمی وقفی
۲۱	سند عادی وقفی
۲۱	صدقه جاریه
۲۱	عضو موسسه خیریه
۲۱	قاری قرآن کریم

صفحه	عنوان
۲۱	قدمگاه.....
۲۱	قنات.....
۲۱	کتابخانه موقوفه.....
۲۲	کلیسا
۲۲	کنیسه
۲۲	کیفیت سند وقفی.....
۲۲	مبلغ دینی.....
۲۲	متولی موقوفه.....
۲۲	مجوز اعاده به وقف.....
۲۲	مجوز اعطای حق تملک اعیانی موقوفات.....
۲۳	مجوز ترک مزایده یا مناقصه موقوفات.....
۲۳	مجوز حذف اعیانی موقوفات.....
۲۳	مجوز تبدیل موقوفه
۲۳	محبوسه.....
۲۳	مدرسه علوم دینی موقوفه.....
۲۳	مدرسه موقوفه.....
۲۳	مسابقه قرآنی.....
۲۴	مسجد.....
۲۴	مفاصا حساب موقوفه، مکان مذهبی و موسسه خیریه
۲۴	مفسر قرآن کریم در مسابقات قرآنی.....
۲۴	مکان مذهبی.....
۲۴	موسسه خیریه.....
۲۴	موقوفه.....
۲۵	موقوف علیهم.....
۲۵	موقوفه غیر متصرفی.....
۲۵	موقوفه متصرفی.....

صفحه	عنوان
۲۵	متولی موقوفه.....
۲۵	مصلی.....
۲۵	ناظر.....
۲۶	ناظر استصوابی.....
۲۶	ناظر اطلاعی.....
۲۶	نمازخانه.....
۲۶	نذر.....
۲۶	نذرنامه.....
۲۶	نظریه شعب تحقیق.....
۲۶	واقف.....
۲۷	وصیتنامه.....
۲۷	وقف.....
۲۷	وقف عام.....
۲۷	وقف خاص.....
۲۷	وقف انتفاع.....
۲۷	وقف منفعت.....
۲۷	وقفنامه.....
۲۷	هبه.....
۲۷	هبه نامه.....

واژه‌ها و تعاریف نهایی سازمان اوقاف و امور خیریه

آب انبار

مکان سرپوشیده در زیر زمین که در آن آب ذخیره می‌کنند.

آتشکده

مکان مذهبی که برای عبادت و انجام مراسم مذهبی زرتشتیان ایجاد شده است.

اجاره

عقدی که به موجب آن مستاجر مالک منافع عین مستاجره می‌شود. اجاره دهنده را موجر و اجاره‌کننده را مستاجر و مورد اجاره را عین مستاجره گویند.

استنساخ اسناد وقفی

رجوع شود به بازنویسی اسناد وقفی

ارزش رقبه

قیمت رقبه بر اساس نظر کارشناس رسمی دادگستری یا برابر عرف محلی است.

ارزش هنری سند وقفی

ویژگی‌هایی مانند نحوه انشاء متن، خطاطی، تذهیب و جنس سند ارزش هنری سند وقفی نامیده می‌شود.

افراز موقوفات

جدا سازی سهم موقوفه از سهم مالکان برابر مقررات است.

امام جماعت

شخصی که مردم به منظور اقامه نماز جماعت به او اقتدا می کنند. امام جماعت به صورت راتب و یا غیر راتب می باشد.

امام جماعت راتب

امام جماعتی که به صورت دائم و منظم به اقامه نماز جماعت می پردازد.

امام جماعت غیر راتب (نایب)

امام جماعتی که به صورت موقت به اقامه نماز جماعت می پردازد.

اموال غیر منقول اماکن مذهبی و موسسات خیریه

اموال غیر قابل جابجایی اماکن مذهبی و موسسات خیریه مانند ساختمان، تاسیسات، املاک، مستغلات و موقوفات آنها است.

اموال منقول اماکن مذهبی، موقوفات و موسسات خیریه

اموال قابل جابجایی در اماکن مذهبی، موقوفات و موسسات خیریه مانند فرش، تابلو، ماشین و غیره است.

امین موقوفه یا مکان مذهبی

شخصی که به موجب ابلاغ سازمان اوقاف و امور خیریه، راسا یا همراه چند نفر به عنوان هیات امناء، یک مکان مذهبی یا موقوفه را اداره می نماید.

امین منضم

شخصی که به موجب رای دادگاه همراه با متولی، امور موقوفه را اداره می نماید.

اهدایی به موقوفه

مالی که جز در موارد اجاره، پذیره، سرقفلی، و پذیره انتقال به موقوفه اهداء می‌شود.

بازنویسی اسناد وقفی

تبدیل خطوط مختلف و ارقام سیاق به خط ساده برابر متن سند که برای عموم افراد قابل استفاده و استناد باشد.

بازخوانی اسناد وقفی

رجوع شود به بازنویسی اسناد وقفی

بقعه متبرکه

مکان مذهبی که زیارتگاهی در آن قرار دارد.

بودجه موقوفه، مکان مذهبی و موسسه خیریه

پیش‌بینی درآمد و هزینه موقوفه، مکان مذهبی یا موسسه خیریه است که بر اساس اسنادی مانند وقفنامه، اساسنامه و سایر مدارک در فرم مخصوص برای یکسال مالی تنظیم می‌شود.

بیمارستان موقوفه

بیمارستانی که عرصه و اعیان یا اعیان آن وقف می‌باشد.

پذیره انتقال

وجهی که هنگام انتقال رقبه با اعطای حق تملک اعیانی یا اعطای حق سرقفلی از مستاجر به نفع موقوفه دریافت می‌شود.

پذیره اولیه

وجهی که هنگام اولین اجاره اراضی موقوفه با اعطای حق تملک اعیانی از مستاجر به نفع موقوفه دریافت می‌شود.

تصحیح اسناد وقفی

رجوع شود به بازنویسی اسناد وقفی

ثلث باقی

یک سوم از ترکه شخص وصیت‌کننده که برای همیشه عین یا عواید آن جهت مصارف معین تعیین شده باشد.

حابس

شخصی که مالی را برابر موازین شرعی و قانونی برای مصرف معینی در مدت محدود حبس نماید.

حافظ قرآن کریم

شخصی که توانایی تلاوت کل یا حداقل ۱۰ جزء پیوسته قرآن کریم را به صورت حفظ با رعایت فنون و مقررات قرائت ترتیل دارد.

حبس

دور نگه داشتن عین مال از نقل و انتقال و تصرفاتی که موجب اتلاف عین مال شود. حبس می‌تواند موقت یا دائم باشد.

حبسنامه

سندی که حابس در آن مشخصات محبوسه از قبیل اموال، نحوه اداره و مصرف منابع و مدت آن را تعیین کرده است.

حسینیه

مکان مذهبی که برای برگزاری مراسم سوگواری، دعا و نیایش ایجاد شده است و اماکنی مانند تکیه ثابت، زینبیه، عباسیه، حیدریه، ابوالفضل، مهدیه و فاطمیه نیز در زمره حسینیه‌ها به شمار می‌آیند، از این اماکن برای سایر فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و مانند آن نیز استفاده می‌شود.

خادم

نیروی انسانی که در مکان مذهبی به امور نگهداری، نظافت و خدمت رسانی به مراجعان و زائران و سایر وظایف محوله می‌پردازد.

خانقاه

مکان مذهبی که صوفیان و دراویش در آن به ذکر و نیایش و انجام رسوم و آداب خویش می‌پردازند.

داور قرآنی

شخصی که در یکی از رشته‌های قرآنی (حفظ، قرائت و تفسیر) دارای تخصص، تبحر و تجربه قابل قبول است و توانایی تشخیص و ارزیابی شرکت کنندگان در مسابقات را دارد.

درآمد بقعه متبرکه

عواید حاصل از اموال، نذور و هدایای نقدی و غیر نقدی بقعه متبرکه برای یک دوره مالی معین است.

درآمد موقوفه

عواید رقبات موقوفه مانند اجاره، پذیره، سرقفلی، پذیره انتقال و هدایی در یک دوره مالی معین می‌باشد.

درمانگاه موقوفه

درمانگاهی که عرصه و اعیان یا اعیان آن وقف است.

درمانگاه وابسته به مکان مذهبی

درمانگاهی متعلق به مکان مذهبی که برای ارائه خدمات پزشکی به مراجعان احداث شده است.

رقبه

واحدی از مال موقوفه است که به تنهایی قابل انتفاع باشد.

رویداد فرهنگی اوقاف و امور خیریه

فعالیت‌های فرهنگی که به موجب مصوبات قانونی و یا دستورالعمل‌های صادره، توسط سازمان اوقاف و امور خیریه انجام می‌شود. مانند مسابقات قرآنی، کنگره عاشورا پژوهی، هفته وقف و غیره...

زیارت

دیدار از اماکن مذهبی (بقاع متبرکه، زیارتگاه‌ها و...) همراه با انجام نیایش در آن مکان است.

زیارتگاه بزرگان سایر ادیان

مکان مذهبی که در آن مدفن شخصیت‌های دینی و عرفانی بزرگان سایر ادیان می‌باشد.

زیارتگاه امام یا امام زاده

مکان مذهبی که در آن مرقد مطهر ائمه اطهار (ع) و یا فرزندان و نوادگان ایشان قرار دارد.

زیارتگاه سایر بزرگان دین اسلام

مکان مذهبی که مدفن شخصیت‌های دینی و عرفانی به جزء امام و امامزادگان می‌باشد و مورد احترام و زیارت مردم است.

سند وقفی

هر نوشته‌ای که دلالت بر وقوع وقف نماید مانند وقفنامه، سند مالکیت، استشهادیه و سند اجاره.

سند رسمی وقفی

سند وقفی که در اداره ثبت اسناد و املاک ، دفاتر اسناد رسمی یا در نزد مامورین رسمی در حدود صلاحیت آنها و بر طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشد.

سند عادی وقفی

سند وقفی که فاقد شرایط سند رسمی باشد.

صدقه جاریه

رجوع شود به وقف

عضو موسسه خیریه

شخصی که در چارچوب مفاد اساسنامه به صورت مستمر با کمکهای نقدی، جنسی یا در قالب خدمت داوطلبانه به موسسه کمک می کند.

قاری قرآن کریم

شخصی که توانایی قرائت قرآن کریم را با رعایت مقررات شامل تسجیع، سکون، صوت و ترتیل با تایید حداقل دو نفر از داوران قرآنی داشته باشد.

قدمگاه

مکان مذهبی که احتمالاً محل توقف یا عبور امام، امام زاده یا پیامبری بوده است.

قنات

مجرای است که آب زیر زمینی را از سفره یا رگه های آب دار با شیب ملایم به سطح زمین هدایت می نماید.

کتابخانه موقوفه

کتابخانه ای است که عرصه واعیان و یا اعیان آن وقف می باشد.

کلیسا

مکان مذهبی برای عبادت و انجام مراسم دینی مسیحیان است.

کنیسه

مکان مذهبی برای عبادت و انجام مراسم دینی یهودیان است.

کیفیت سند وقفی

وضعیت ظاهری و فیزیکی سند از نظر مرمت و بازسازی آن است.

مبلغ دینی

شخص مطلع به معارف و احکام دینی که برای آشنا ساختن مردم به امور و مسائل دینی فعالیت می‌کند.

متولی موقوفه

شخصی که به استناد مفاد وقفنامه با تشخیص شعب تحقیق و یا حکم دادگاه برای اداره امور موقوفه تعیین می‌شود.

مجوز اعاده به وقف

مجوزی که از سوی مراجع ذیصلاح برای اعاده به وقف موقوفاتی که بدون مجوز شرعی از وقفیت خارج شده، صادر می‌شود.

مجوز اعطای حق تملک اعیانی موقوفات

مجوزی که از سوی نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه در مورد حق تملک اعیانی در اراضی موقوفه برابر مقررات صادر می‌شود.

مجوز ترک مزایده یا مناقصه موقوفات

مجوزی که از سوی نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه در مورد ترک مزایده یا مناقصه موقوفات برابر مقررات صادر می‌شود.

مجوز حذف اعیانی موقوفات

مجوزی که برابر مقررات از سوی نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه در مورد حذف اعیانی موقوفاتی که اعیان آنها وقف بوده و از حیز انتفاع ساقط و قابل استفاده نمی‌باشد، صادر می‌شود.

مجوز تبدیل موقوفه

مجوزی که از سوی نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه در رابطه با تبدیل بخش یا تمام یک رقبه موقوفه برابر مقررات صادر می‌شود.

محبوسه

مالی که از طرف حابس برای مدت معینی حبس شده است و منافع آن صرف نیت وی می‌شود.

مدرسه علوم دینی موقوفه

مدرسه علوم دینی که عرصه و اعیان یا اعیان آن وقف است.

مدرسه موقوفه

مدرسه ای که عرصه و اعیان یا اعیان آن وقف می‌باشد.

مسابقه قرآنی

مسابقه ای که در زمینه حفظ، قرائت و تفسیر قرآن کریم در سطوح شهرستان، استان، کشور و بین المللی برگزار می‌شود.

مسجد

مکان مذهبی که برای برگزاری نماز مسلمانان وقف شده و علاوه بر فضایل بزرگ عبادی، احکام شرعی خاصی نیز بر آن مترتب است و بنابر سنت پیامبر اکرم(ص) از مکان مسجد برای فعالیت های فرهنگی، اجتماعی به منظور تأمین نیازهای عامه مسلمانان نیز استفاده می‌شود.

مفاصا حساب موقوفه، مکان مذهبی و موسسه خیریه

گواهی مبنی بر تفریغ درآمد و هزینه موقوفه، مکان مذهبی یا موسسه خیریه با رعایت ضوابط بودجه سالانه می‌باشد.

مفسر قرآن کریم در مسابقات قرآنی

شخصی که توانایی ترجمه، تشریح و بیان و نقل معانی و مفاهیم بخش‌هایی از قرآن کریم را با استناد با منابع معتبر در چارچوب ضوابط مسابقات دارد.

مکان مذهبی

مکان یا محلی مقدس و عموماً وقفی که به منظور انجام فعالیت های مذهبی ایجاد می‌شود. مانند مساجد و اماکن زیارتی.

موسسه خیریه

موسسه، بنیاد یا انجمنهای غیر انتفاعی و غیر سیاسی که از سوی اشخاص حقیقی یا حقوقی به صورت داوطلبانه با اهداف خیر خواهانه و عام المنفعه در جهت تعظیم شعائر دینی، امور بهداشتی، درمانی، علمی، آموزشی، تربیتی، فرهنگی، اجتماعی و هر نوع عمل خیر و بشر دوستانه با اخذ مجوز از مراجع ذیصلاح تأسیس می‌شود.

موقوفه

مالی که از طرف واقف برای مصرف معینی وقف شده است و دارای شخصیت حقوقی است.

موقوف علیهم

اشخاص، اماکن یا اموری که واقف، مصرف عواید یا بهره‌برداری از موقوفه را برای آنها قرار داده است. مانند اولاد واقف، فقرا و مساکین، مدارس، درمانگاه، روضه‌خوانی، پل‌سازی و غیره...

موقوفه غیر متصرفی

موقوفه‌ای که به موجب وقفنامه اداره امور آن به عهده متولی است.

موقوفه متصرفی

موقوفه‌ای که به موجب قانون و با رعایت آیین‌نامه مربوطه، اداره امور آن به عهده سازمان اوقاف و امور خیریه می‌باشد.

متولی موقوفه

شخصی که به استناد مفاد وقفنامه با تشخیص شعب تحقیق و یا حکم دادگاه برای اداره موقوفه تعیین می‌شود.

مصلی

مکان مذهبی که به منظور اقامه نماز جمعه یا عیدین مسلمانان ایجاد شده است و برای فعالیت‌های فرهنگی و عام المنفعه نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ناظر

شخصی که به استناد مفاد وقفنامه، اداره امور موقوفه با اطلاع یا تصویب وی صورت می‌گیرد و بر دو نوع است ناظر استصوابی و ناظر اطلاعی

ناظر استصوابی

ناظری که تصمیمات مربوط به اداره موقوفه توسط متولی باید قبل از اقدام به تصویب او رسیده باشد.

ناظر اطلاعی

ناظری که تصمیمات مربوط به اداره موقوفه توسط متولی باید قبل از اقدام به اطلاع او رسیده باشد.

نمازخانه

مکان مذهبی برای ادای فریضه نماز مسلمانان است که احکام شرعی مسجد بر آن مترتب نیست، از این مکان برای فعالیت های فرهنگی و اجتماعی نیز استفاده می شود.

نذر

نیت برای انجام عملی مشروع که در قبال برآورده شدن حاجت تحقق می یابد.

نذرنامه

سندی مطابق با اصول فقهی و حقوقی که نذر کننده در آن مشخصات منذور از قبیل اموال، نحوه اداره و منذور به (نوع مصرف) آن را مشخص نموده است.

نظریه شعب تحقیق

نتیجه رسیدگی شعب تحقیق سازمان اوقاف و امور خیریه بر اساس انواع آن مانند مفاصا حساب، نظریه مصرف، گواهی تولیت، گواهی نظارت، گواهی ارحامی و قرار عدم صلاحیت است.

واقف

شخصی که مالی را برابر موازین شرعی و قانونی برای مصرف معینی وقف می نماید.

وصیتنامه

سندی که شخص برای اموری که باید بعد از فوت وی انجام شود تنظیم می‌نماید.

وقف

حبس دائم عین مال و صرف منفعت آن طبق نیت واقف است.

وقف عام

وقفی که به منظور امور عام المنفعه صورت گرفته است . مانند مساجد، معابد، مدارس، بیمارستانها، کمک به نیازمندان و امور دینی و فرهنگی.

وقف خاص

وقفی که برای شخص یا اشخاص معین و محصور مانند اولاد و احفاد صورت گرفته باشد.

وقف انتفاع

وقفی که موقوف علیهم، از عین آن بهره‌برداری می‌کند.

وقف منفعت

وقفی که موقوف علیهم از منافع و درآمد آن استفاده می‌کند.

وقفنامه

سندی که واقف در آن مشخصات موقوفه از قبیل اموال، نحوه اداره و مصرف منافع آن را مشخص نموده است.

هبه

عقدی است که به موجب آن یک نفر مالی را مجاناً به شخص دیگری تملیک می‌کند.

هبه نامه

سندی مطابق با اصول فقهی و حقوقی که واهب در آن مشخصات موهوبه از قبیل اموال، نحوه اداره و مصرف آن را مشخص نموده است.

در تهیه این مجموعه افراد زیر همکاری داشته‌اند که از ایشان قدردانی می‌شود

نادر ریاحی	معاون امور اوقافی و خیریه سازمان اوقاف و امور خیریه
محمد غلامی	معاون بقاع و اماکن متبرکه سازمان اوقاف و امور خیریه
نصرا... چمران	مشاور نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه
خلیل سعیدی	معاون برنامه‌ریزی و نظارت مرکز آمار ایران
کریم رشوند	مدیر کل امور اوقافی سازمان اوقاف و امور خیریه
حسین میرزایی	مدیرکل هیئت‌های امناء، بقاع متبرکه و موسسات خیریه سازمان اوقاف و امور خیریه
ایرج داننده	مدیرکل دفتر آمار و انفورماتیک سازمان اوقاف و امور خیریه
رحیم رشادی	مدیر کل دفتر حقوقی و ثبتی سازمان اوقاف و امور خیریه
سعید حاجی عباسی	سرپرست دفتر اسناد و شناسایی موقوفات سازمان اوقاف و امور خیریه
محمد حسین رستگاری	مدیر کل دفتر مدیریت راهبردی فرهنگ و هنر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
یزدی	
ابراهیم معظمی گودرزی	مدیر کل دفتر آمارهای فرهنگی و بازرگانی مرکز آمار ایران
یدا... رحمانی	مدیر کل دفتر آمارهای ثبتی مرکز آمار ایران
ذبیح ا... قائمی	مدیر کل دفتر استانداردهای آماری مرکز آمار ایران
محمد رسول شریفیان	معاون دفتر آمار و انفورماتیک سازمان اوقاف و امور خیریه
علیرضا سحرخیز	معاون دفتر اطلاع‌رسانی و پایگاه اطلاعات آماری مرکز آمار ایران
آزاده پورغفاری	مدیر گروه آمار و اطلاعات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
زهره چیت‌ساز	کارشناس دفتر آمارهای فرهنگی و بازرگانی مرکز آمار ایران
شیرین جعفری	کارشناس مسئول استاندارد سازی تعاریف بخش فرهنگ و هنر دفتر استانداردهای آماری مرکز آمار ایران
شمس‌ا... خدادوست فرد	کارشناس دفتر آمارهای ثبتی مرکز آمار ایران
علی پڑهان	کارشناس دفتر استانداردهای آماری مرکز آمار ایران